

נושא 2: התמודדות האדם במרחב פיזי משתנה

מטרות

הלומדים:

1. **יאפינו ייחדות נוף שונות ויזחו אותן במפה פיזית.**
2. **יסבירו את התהליכים הדינמיים והאטיים (הפנימיים והחיצוניים) המעצבים את פני כדור הארץ וינתחו את הקשר ביניהם לבין תופעות שונות למרחב הפיזי.**
 - **יכרו את תורת מבנה הלווחות ואת תאוריות נדידת היבשות, ינתחו מפות גיאולוגיות של העולם ויסבירו באמצעותן את היוצרות היבשתית.**
 - **יסבירו את השפעתם של תהליכי גיאולוגיים ושל תהליכי גיאומורפולוגיים על עיצוב המרחב הפיזי במקומות שונים על פני כדור הארץ.**
3. **יבחנו וינתחו היבטים שונים ביחס אט-טבע ויריכו את התמודדות האדם עם תופעות נבחרות למרחב הפיזי.**
 - **יכרו דרכי התמודדות שונות של האדם עם כוח ההרס של המים וישו ביניהן.**
 - **ינתחו את התרונות והחסרונות של חיים " תלוי נהר".**
4. **יכרו את הגורמים להיווצרות אורי אקלים שונים בעולם וינתחו את הגורמים לחריגות מהמודל התאורטי.**
 - **יסבירו את קשרי הגומלין בין הגורמים הגלובליים להיווצרות אורי אקלים בעולם לבין גורמים גיאוגרפיים מקומיים בתהליך היווצרותם של אורי אקלים שונים בעולם.**
 - **ינתחו את השונות האקלימית בין אזוריים שונים בעולם.**
 - **יכרו את הגורמים להתחממות כדור הארץ ויסבירו את התופעות האקלימיות החרגות הנגרמות כתוצאה מתחילה זה.**
 - **יעלו השערות באשר להשלכות הצפויות של תהליכי התחממות כדור הארץ על המרחבים הפיזי והאנושי באזוריים שונים בעולם.**

נושא 2: התמודדות האדם במרחב פיזי משתנה

מונחים ומושגים	סוגיות ומוקדים בהוראה	פרק הלימוד
<ul style="list-style-type: none"> • תאוריות נדידת היבשות • תורת מבנה הלוחות פנאייה • אזרורי הפלחה • אזרורי פתיחה • אזרורי החלקה • זרמי ערבות סוגי סלעים: • סלעי יסוד – תהום ופרץ • סלעי משקע – ימי יבשת • סלעים מותמרים • הררי געש • צונאמי • רעידות אדמה • טבעת האש • אינס וולקנים • גיאזרים • שברים • תהומות אוקייניות • קשותות אים • מערכות קיימות צעירות וקדומות • פיזוד" 	<p>הפקת מידע גיאולוגי וגיאומורפולוגי ממפות, ממקם ג' וממצאים מולטימדיה, עיבוד המידע וניתוחו</p> <p>– מאפייני ייחidot הנוף והדרכים לזהיין במפה הפיזית: מישור, רמה, הר, עמק, נهر, חוף מפורץ</p> <p>– תהליכי הייזצרות היבשות מגוש יבשתי אחד גדול – נדידת היבשות</p> <p>– תהליכי עיצוב הנוף הפיזי – מנוף "שטוח" לנוף "מkomט ושבור"</p> <p>– השפעת חומרי הבניין של כדור הארץ (הסלע) על התבלייט</p> <p>– התמודדות האדם עם תוצאותיהם של תהליכי טקטוניים מהירים ובളוי צפויים (התפרצויות הררי געש, רעידות אדמה ותופעות נלוות, למשל: צונאמי, התפזרות אפר וולקני)</p> <p>– הפקת תועלות מטופעות געשיות (גיאזים ומעינות חמימים) ומהומרי הבניין של כדור הארץ (מינרלים וסלעים)</p> <p>– תהליכי עיצוב הנוף הפיזי – מנוף "מkomט" ו"שבור" לנוף "שטוח"</p> <p>– השפעת תנוצת הקרחונים – התקדמותו ונסיגתה – על עיצוב הנוף – אילוצים והזדמנויות לאדם באזוריים שעוצבו על ידי קרחונים (מקרות אנרגיה זולים, גורמי משיכה לתירועים: פירודים ומפלים לעומת קשיי תחבורה ומייעוט קרקע הרואה לעיבוד חקלאי)</p>	<p>א. תהליכי המעציבים את פני כדור"א והשפעתם על המרחב הפיזי והאנושי [12 שעות]</p> <p>1. מאפייני ייחidot הנוף</p> <p>2. פועלות הכוחות הפנימיים – תוצאותיהם והשפעתה על הנוף הפיזי ועל האדם</p> <p>3. פועלות הכוחות החיצוניים – תוצאותיהם והשפעתה על הנוף הפיזי ועל האדם</p> <p>3א. תנוצת הקרחונים ותוצאותיהם</p>

פרק הלימוד	סוגיות ומוקדים בהוראה	מנוחים ומושגים
זג. אדם ונهر גב. פעולות המים ותוצאותיה	<ul style="list-style-type: none"> - השפעת כוחם של המים על יצוב הנוף: בניה, בליה והרס - דרכי התמודדות האדם עם כוח הזרם של המים: <ul style="list-style-type: none"> • גורמי הרים: שיטפונות, הצפות, גלשת בוץ • פתרונות: ניקוז, העמקה והרחבה של אפיקי המים, תיעול, בניית קירות מגן וסכירה - הזדמנויות ואילוצים של חיים " תלוי נهر" – בעמק הנהר ועל פni מימי 	מושגי נהר: <ul style="list-style-type: none"> • אגן ניקוז • קו פרשנות מים • בסיס סחיפת דלתה • ברך נהר • נפטולி נהר • מניפת סחף • אסטואר • חיים " תלוי נהר"
ב. גורמים לתנאי אקלים שונים ומשתנים והשפעתם על המרחב הפייזי והאנושי [12 שעות] 1. אחוריו אקלים על פני כדו"א וגורמיים 2. התמודדות האדם בתנאי אקלים קיצוניים 3. תהליכי התהממות אקלים כדורי הארץ והשלכותיו על המרחב הפייזי והאנושי	<p>הפקת מידע ממפות אקלים, מקלימוגרפים ומממ"ג על אחוריו האקלים בעולם, מיקומים ומאפייניהם</p> <p>הגורמים להיווצרות אחוריו אקלים שונים בעולם:</p> <ul style="list-style-type: none"> • גורמים גלובליים – מיקום על פני כדו"א: המרחק מקו המשווה ומהקטבים • גורמים מקומיים היוצרים שונות אקלימית – גובה טופוגרפי, מרחק מהים, זרמי ים • גורמים גלובליים ומקומיים להיווצרות מדבריות חמימות וקרים <p>- דרכי התמודדות האדם בתנאי אקלים קיצוניים: באחוריו מדבר חמימים ובאזורים קרירים</p> <p>- אפשרויות ניצול תנאי אקלים קיצוניים להפקת תועלת כלכלית: הפקת אנרגיה, גידולי חקלאות יהודים ותירות</p> <p>- הגורמים להתהממות אקלים כדורי הארץ והשלכותיו על המרחב הפייזי ועלית מפלס פני הים, הקדبار בדרך סהרה, סופות הוריקן הרסניות לחופי מפרץ מקסיקו, אל-ייןין, הרס אקווסיסטומות, למשל: דרום בריטניה)</p> <p>- ההשלכות לעתיד של מגמת ההתהממות אקלים כדורי הארץ על: היישובים, החקלאות, משאבי המים</p> <p>חשיבות שיטוף הפעולה הבינ-לאומי להקטנת גורמי תהיליך התהממות אקלים כדורי הארץ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • אקלים • מזג אוויר • לחץ אטמוספרה (רמה, שקע) • זרמי ים • רוחות הרס • מונסון • קלימוגרפיה • גורם ההצבה <p>מרכיבי האקלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • טמפרטורות • משקעים • משרע טמפרטורות • משטר משקעים <ul style="list-style-type: none"> • מדבר מקומי: בצל גשם, בצל זרם ים קר • אפקט החממה האל-ייןין • גשם חומצוי • אקווסיסטומה